

Eiro zonas ekonomika un monetārā politika

Līva Zorgenfreija

Monetārās politikas pārvaldes vecākā ekonomiste

Krista Kalnbērziņa

Monetārās politikas pārvaldes galvenā ekonomiste

03.12.2015

- Nākam no **Latvijas Bankas un Eirosistēmas komandas** – esam ekonomisti, maksājumu speciālisti, statistiķi, banknošu un monētu eksperti u.c.
- **Latvijas Bankā analizējam** Latvijas un eirozonas ekonomiku un finanšu sistēmu ..
- .. un **prognozējam** Latvijas iekšzemes kopprodukta, cenu, darba tirgus attīstību
- Tādējādi sagatavojam Latvijas Bankas prezidentu **lēmumu pieņemšanai** Eiropas Centrālās bankas padomē, ..
- .. kā arī Saeimas un valdības **konsultēšanai** makroekonomiskajos jautājumos
- Tādējādi arī no mana darba atkarīga **cenu stabilitāte** eiro zonā un **makroekonomiskā stabilitāte** Latvijā

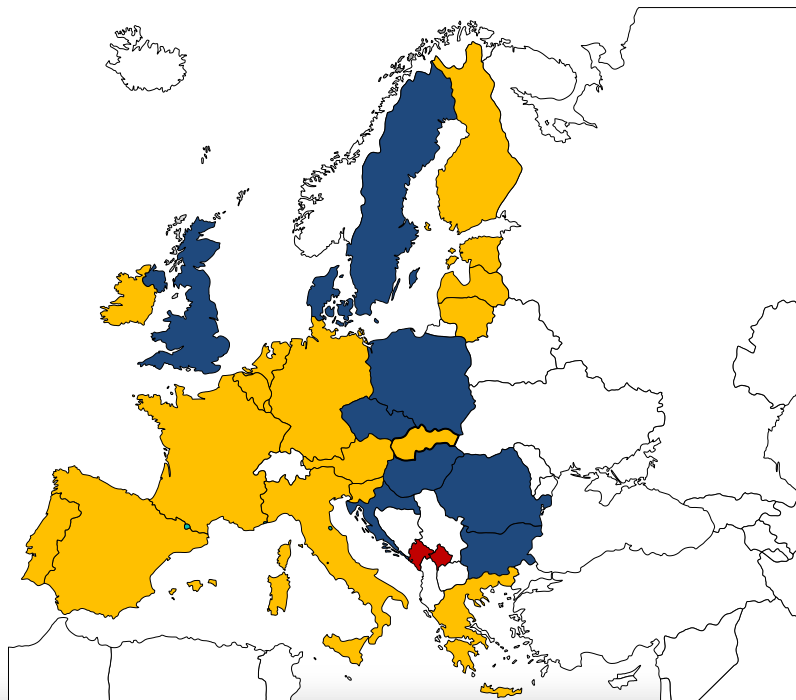

Eirosistēma

<http://www.naudasskola.lv/lv/filmas#n1734-monetara-politika-un-cenu-stabilitate>

Ekonomikas un monetārā savienība - kuras valstis izmanto eiro kā nacionālo valūtu?

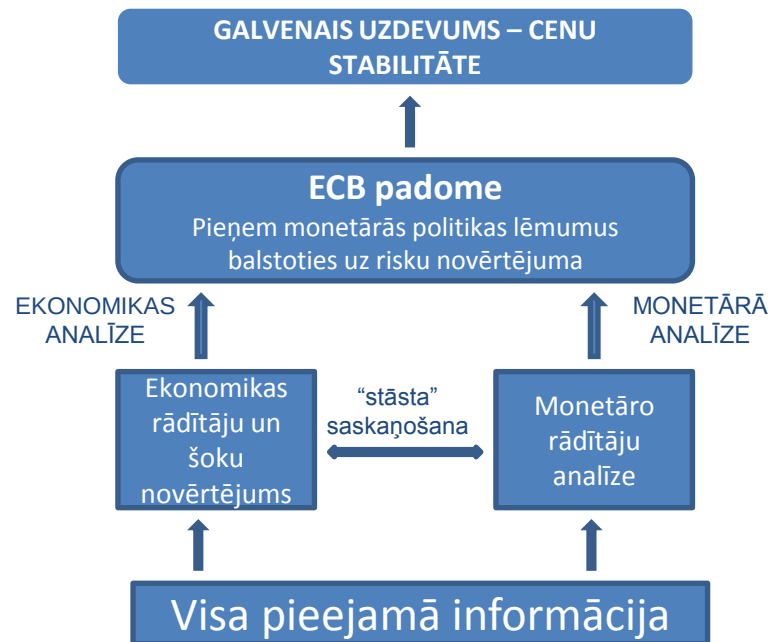
- ◆ EIRO ZONA
- ◆ CITAS EIROPAS SAVIENĪBAS VALSTIS
- ◆ VIENPUSĒJI IEVIESUŠAS EIRO

Eirosistēmas uzdevumi

Pamatuzdevumi	Citi uzdevumi
Noteikt un īstenot monetāro politiku	Padomdevējfunkcija
Veikt valūtas operācijas	Statistisko datu vākšana un apkopošana
Veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību	Banknošu emisija
Turēt un pārvaldīt iesaistīto ES dalībvalstu ārējās rezerves	Starptautiskā sadarbība
	Ieguldījums uzraudzībā un finanšu stabilitātē

ECB mērķis – cenu stabilitāte

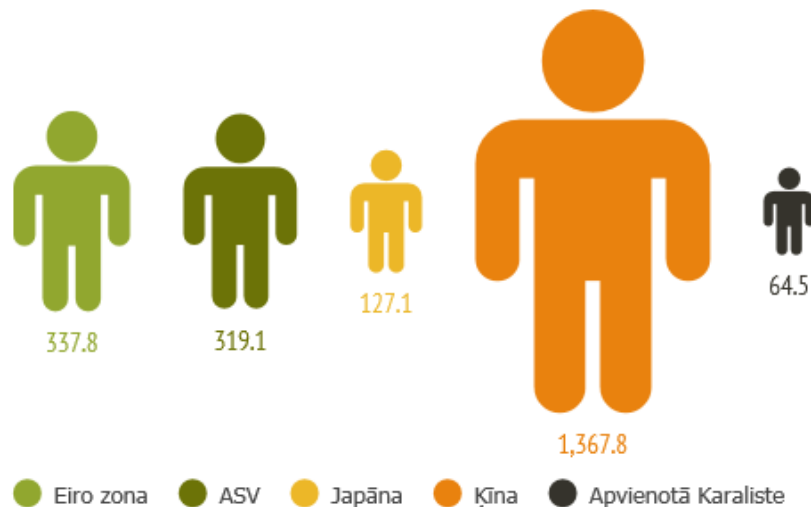

Eiro zonas ekonomika

Eiro zonas ekonomikas struktūra

Eiro zona uz pasaules fona

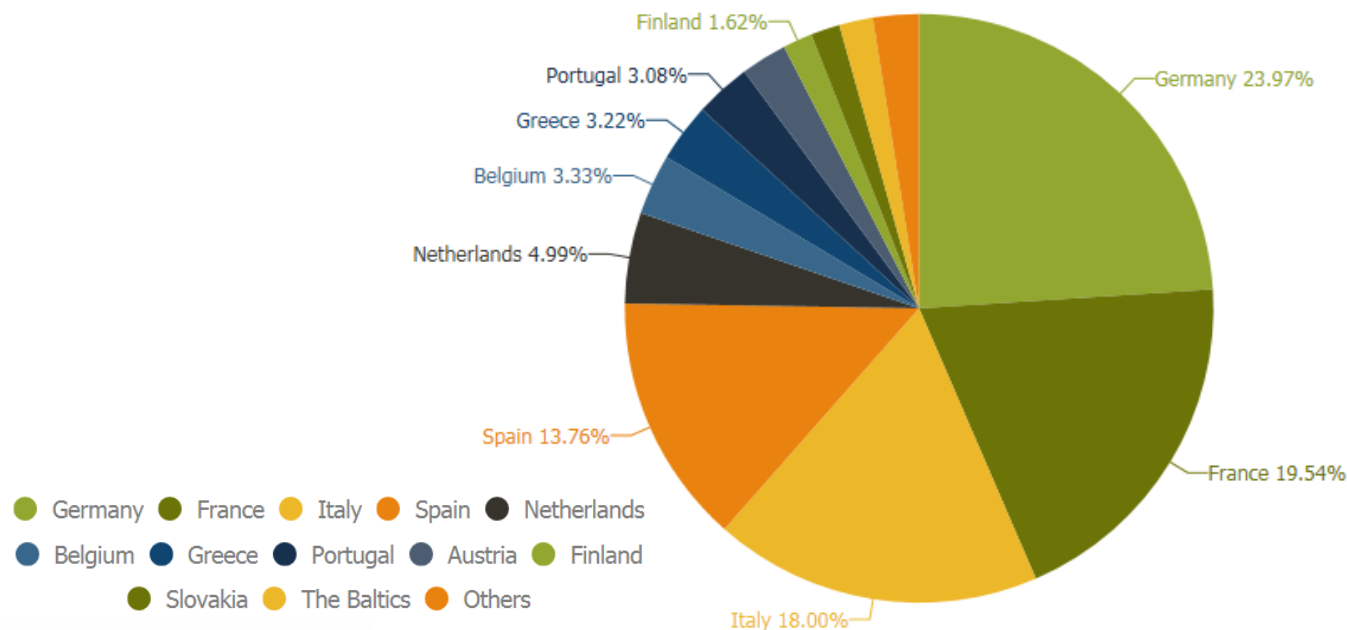
Iedzīvotāju skaits, milj.

Eurostat, IMF WEO, World Bank

75% Eiro zonas iedzīvotāju dzīvo Vācijā, Francijā, Itālijā vai Spānijā

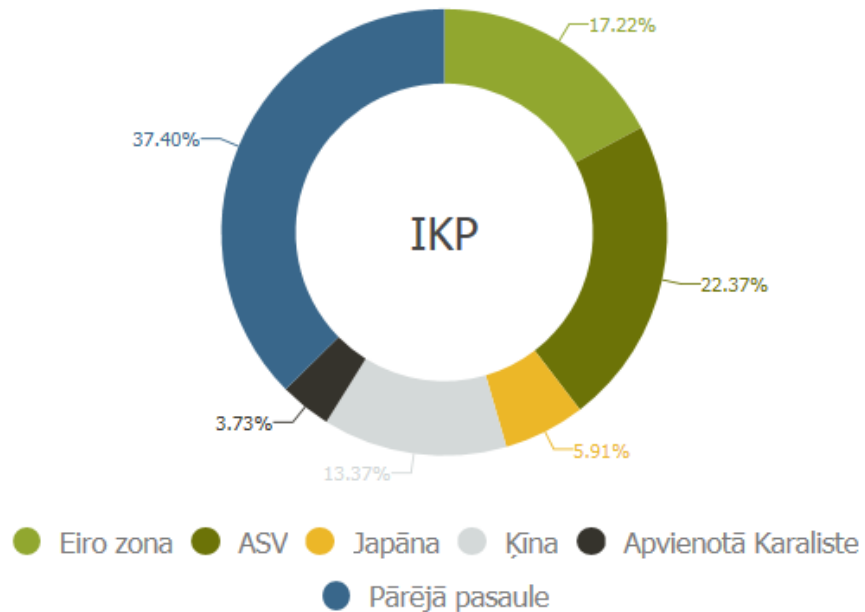
Eiro zonas iedzīvotāju sadalījums pa valstīm, 2014, %

Eurostat

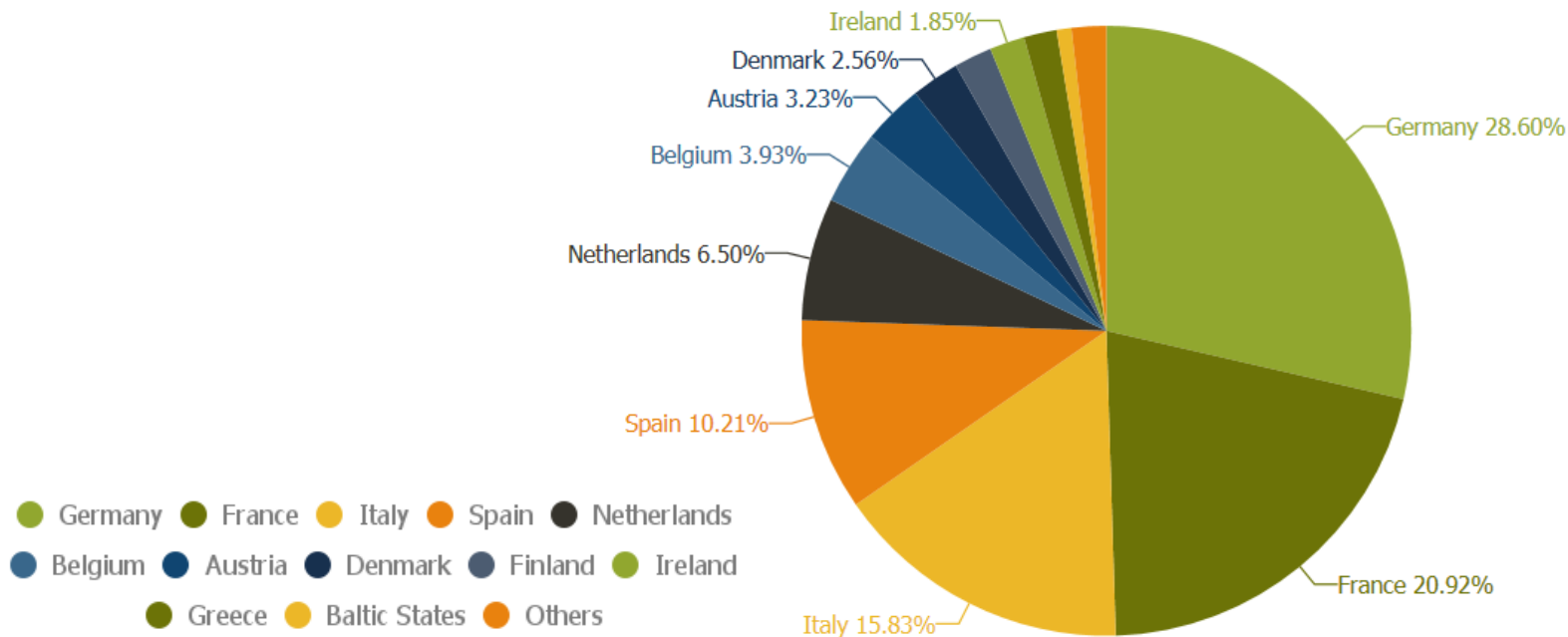
Eiro zona uz pasaules fona

Pasaules IKP, 2014, %

Vācija un Francija veido 50% Eiro zonas iekšzemes kopprodukta

Eiro zonas IKP sadalījums pa valstīm, 2014, %

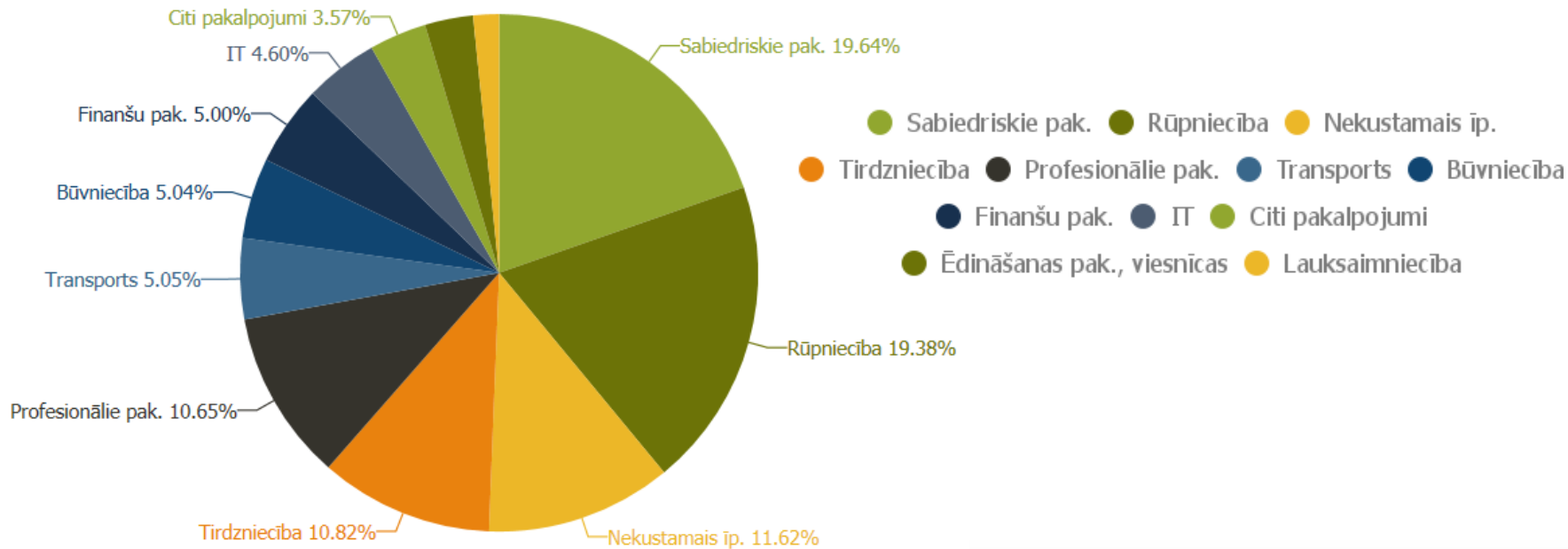

Eurostat

14

Eiro zonas lielākie sektori ir valsts pārvalde un rūpniecība

Eiro zonas pievienotās vērtības sadalījums pa sektoriem, 2014, %

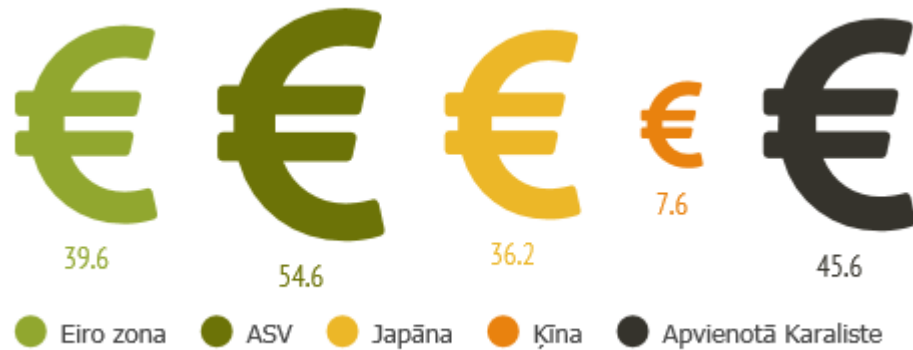

Eurostat

15

Eiro zona uz pasaules fona

IKP uz iedzīvotāju, tūkst. USD

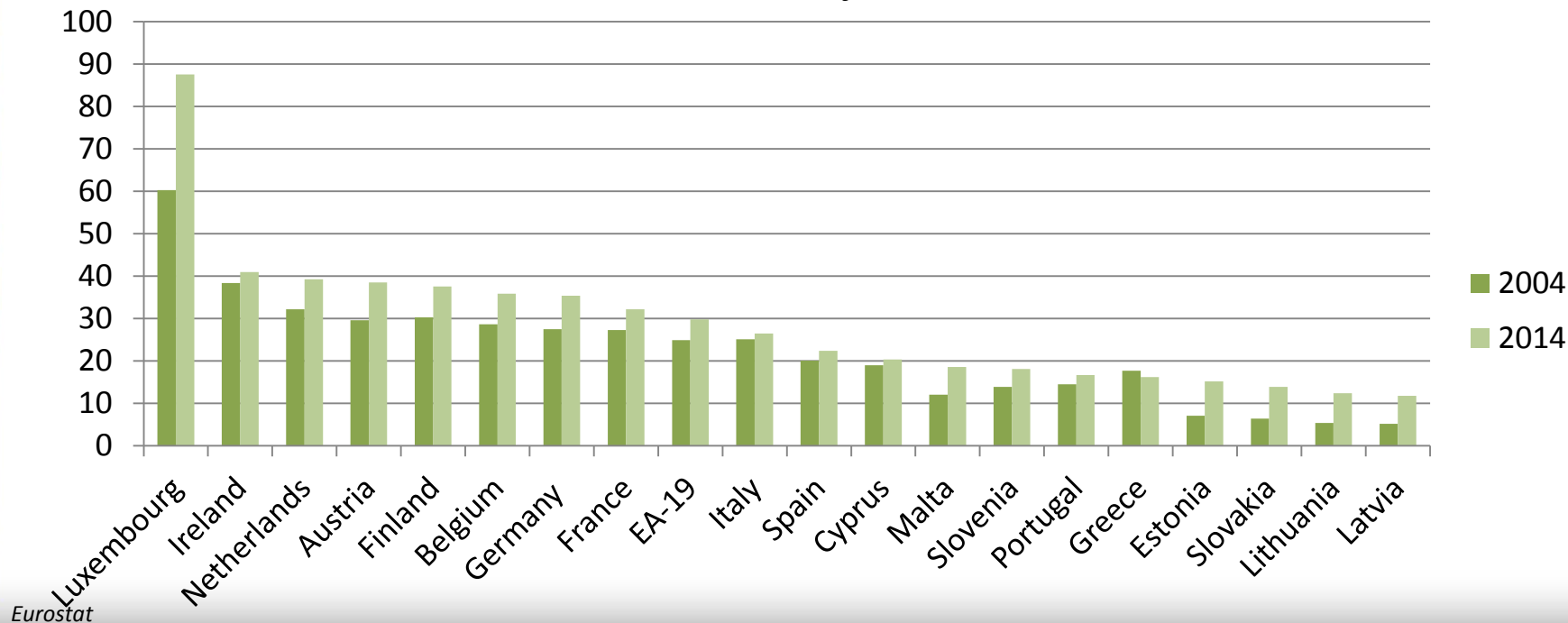

Eurostat, IMF WEO, World Bank

16

IKP uz iedzīvotāju ļoti atšķiras eiro zonas valstu starpā

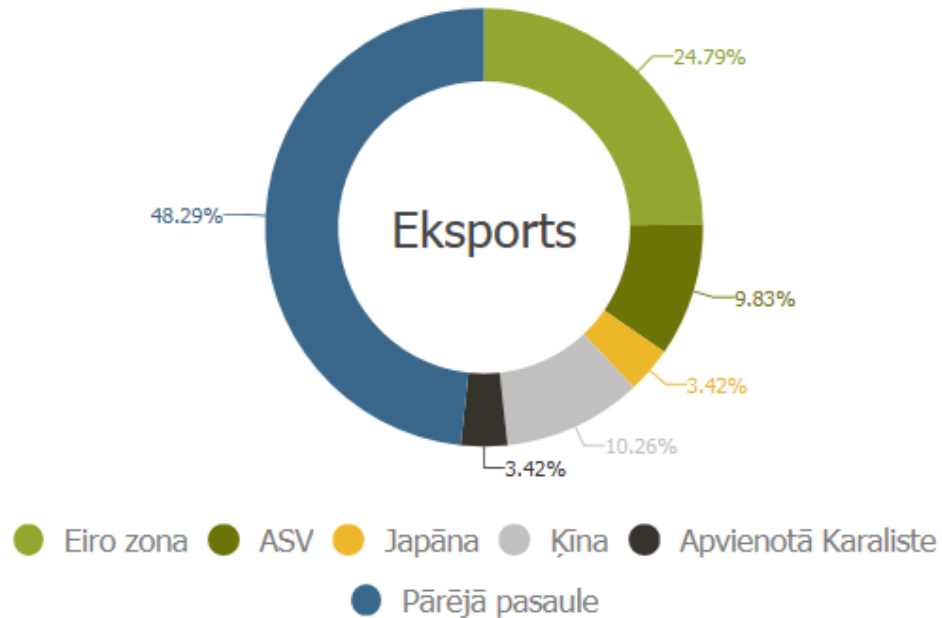
IKP uz iedzīvotāju, tūkst. EUR

Eurostat

Eiro zona uz pasaules fona

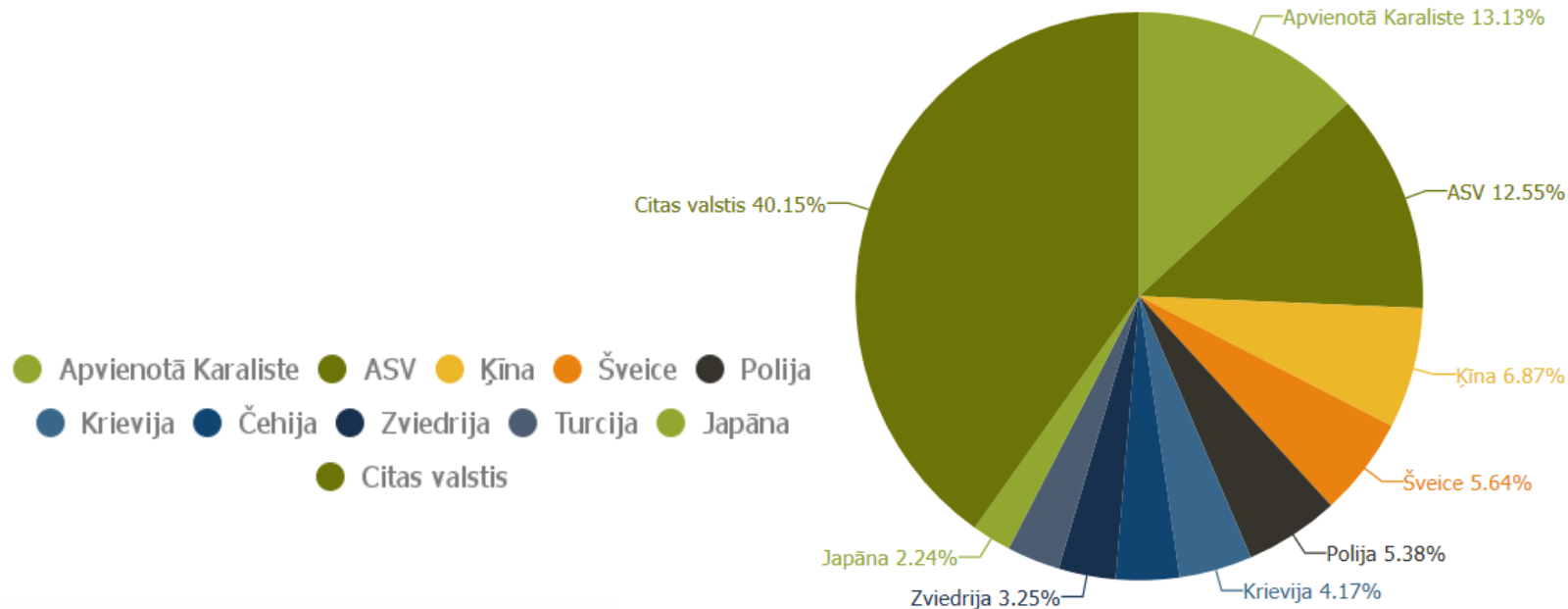
Pasaules eksports, 2013, %

Eurostat, IMF WEO, World Bank

Lielākās EA eksporta partnervalstis ir Lielbritānija, ASV un Ķīna

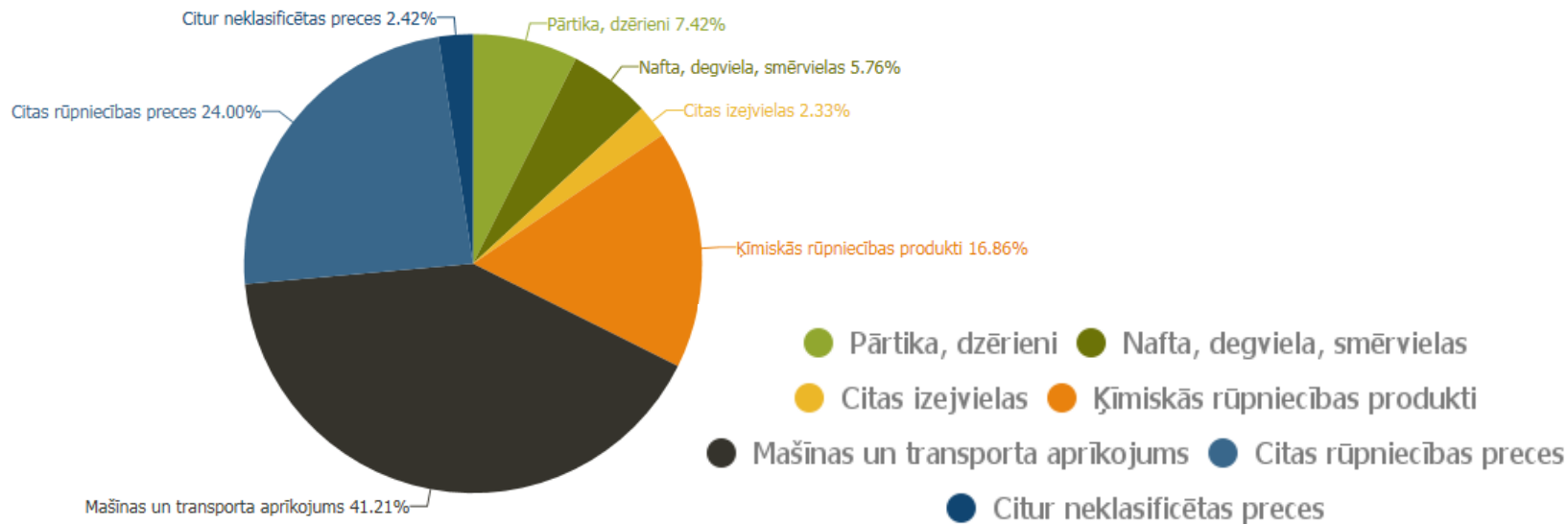
Eiro zonas eksporta partnervalstis, 2014, %

Eurostat

Lielākās EA eksporta preces ir mehānismi un transporta aprīkojums

Galvenās preču grupas eiro zonas eksportā, 2014, %

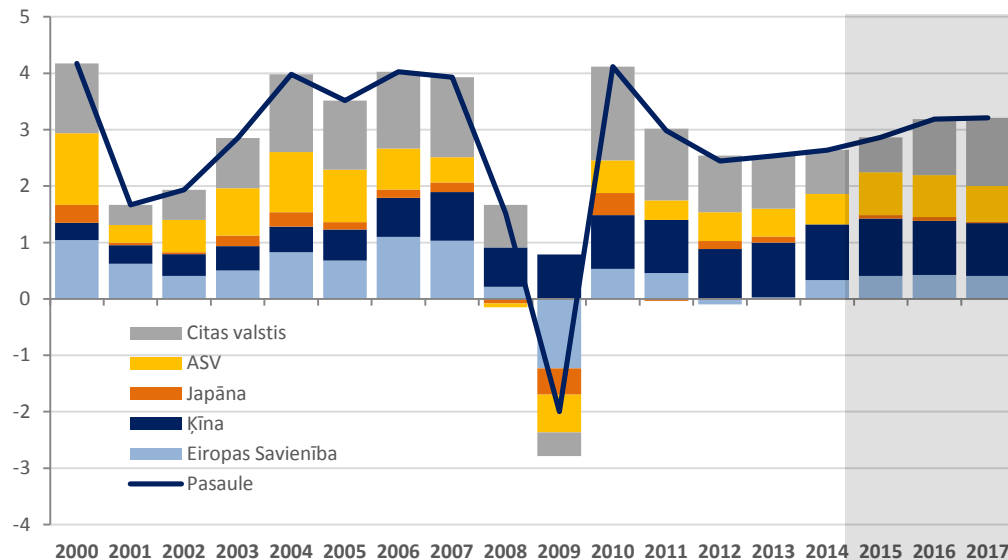

Eurostat

20

Ārējā vide

Starptautiskais Valūtas fonds prognozē pakāpenisku izaugsmes kāpumu tuvākajos gados

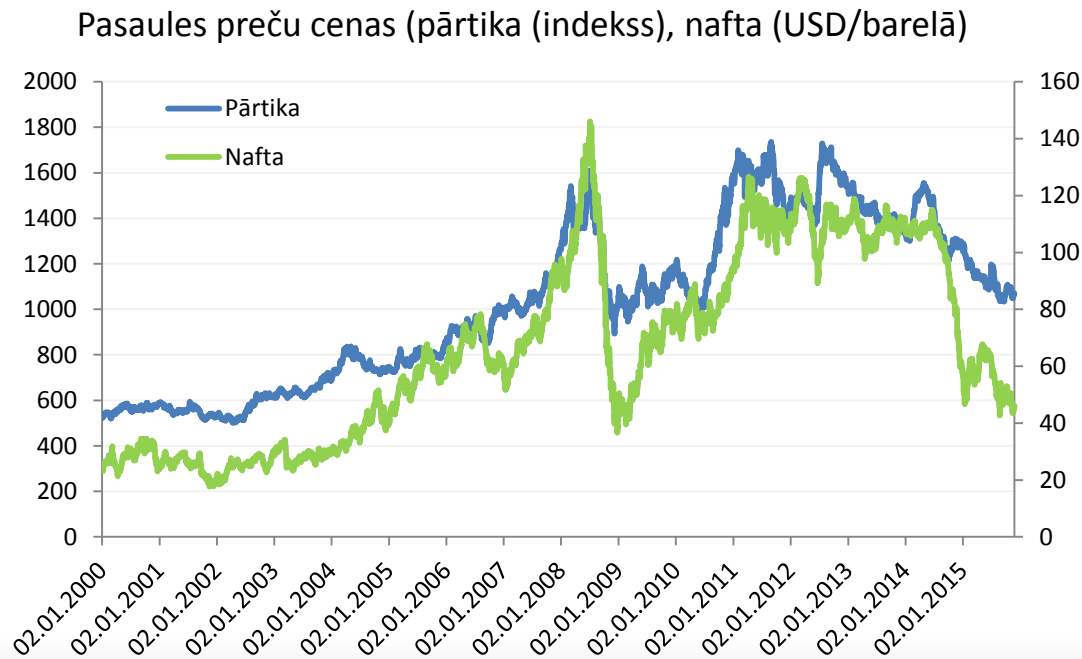

Avots: SVF

Preču cenas, īpaši naftas cenas pasaulē šobrīd ir ļoti zemā līmenī

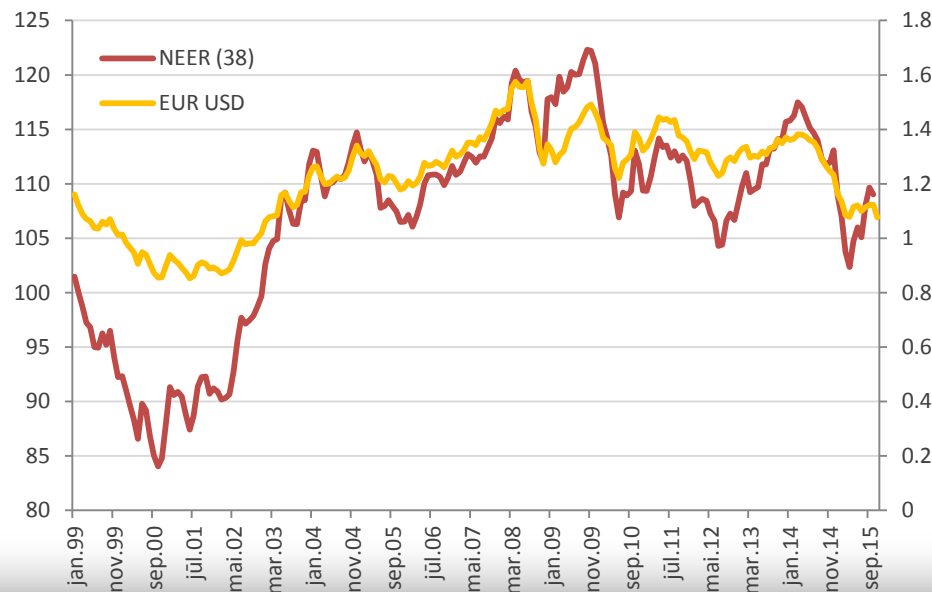
Avots: Bloomberg

Kopš 2014. gada janvāra eiro kurss pret dolāru ir būtiski mazinājies, atspoguļojot Eiro zonas grūtības atsākt izaugsmi pēc krīzes

Eiro valūtas kursa svārstības pret USD un 38 galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām (NEER 99Q1=100)

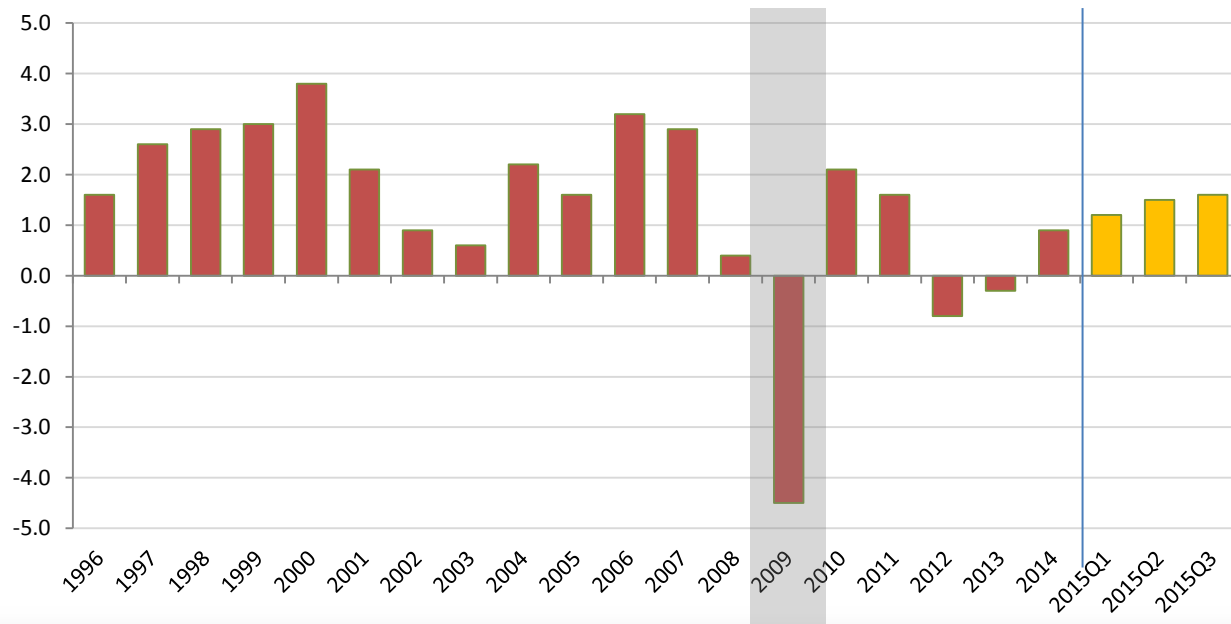

Avots: Bloomberg

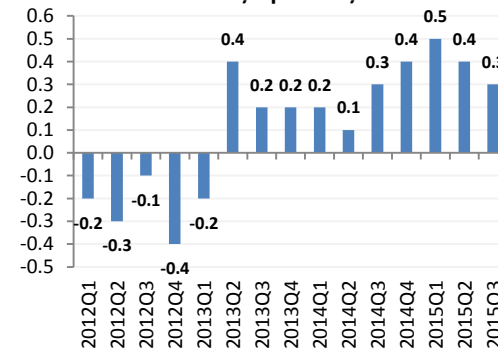
Eiro zonas aktualitātes

Ekonomiskā aktivitāte eiro zonā turpināja atkopties arī 2015. gadā

Eiro zonas IKP, gada pārmaiņas

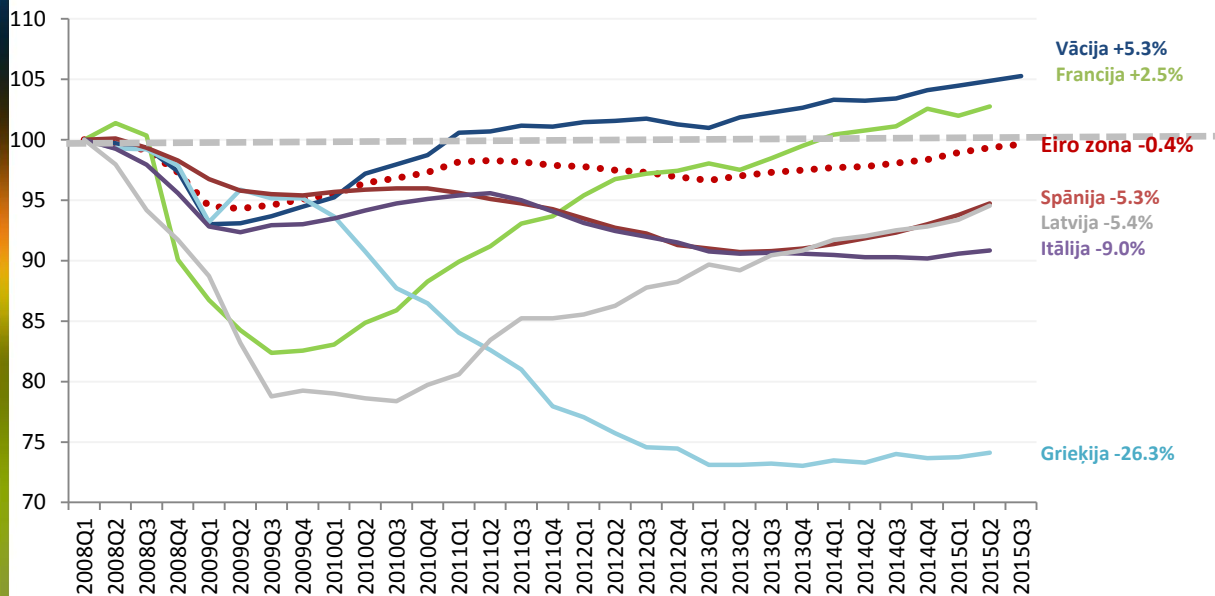
Ceturkšņa pārmaiņas

Eurostat, Markit

Eiro zonas ekonomika vidēji vēl nedaudz atpaliek no pirmskrīzes līmeņa

Reālais IKP, 2008Q1=100

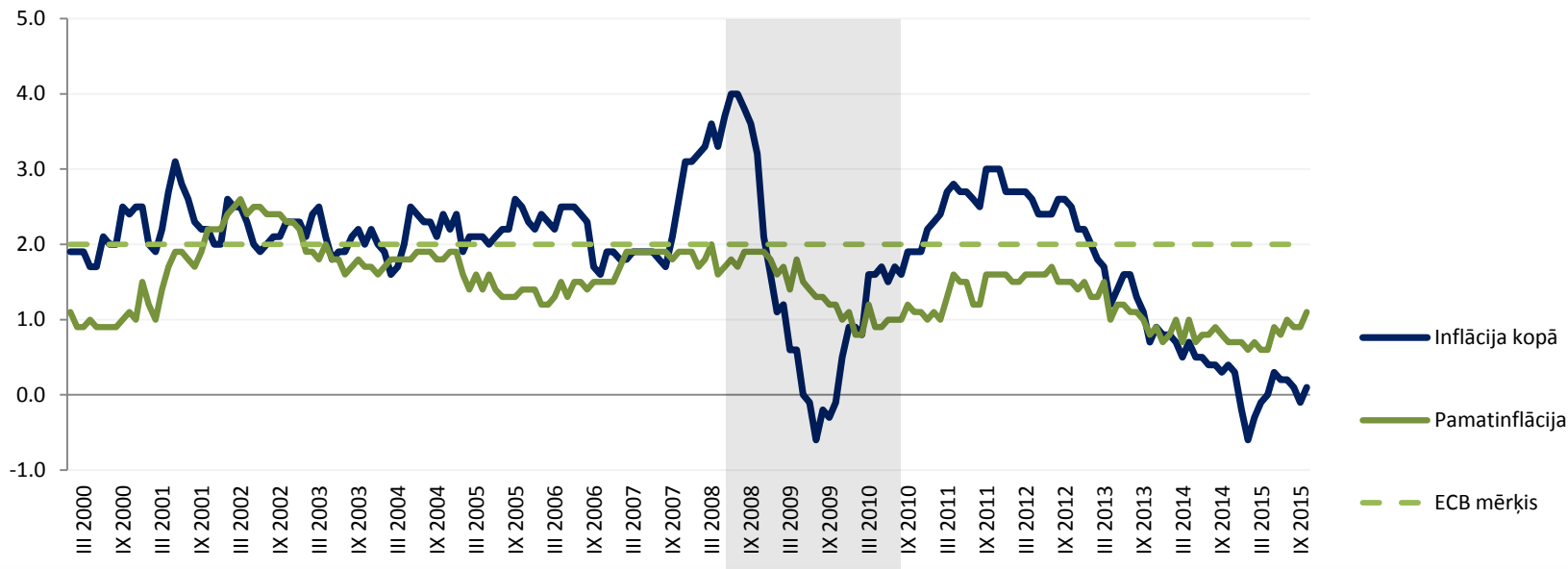

Avots: Eurostat, Latvijas Bankas aprēķini

Inflācija jau kopš pagājušā gada nespēj atkopties un tuvoties ECB mērķa līmenim

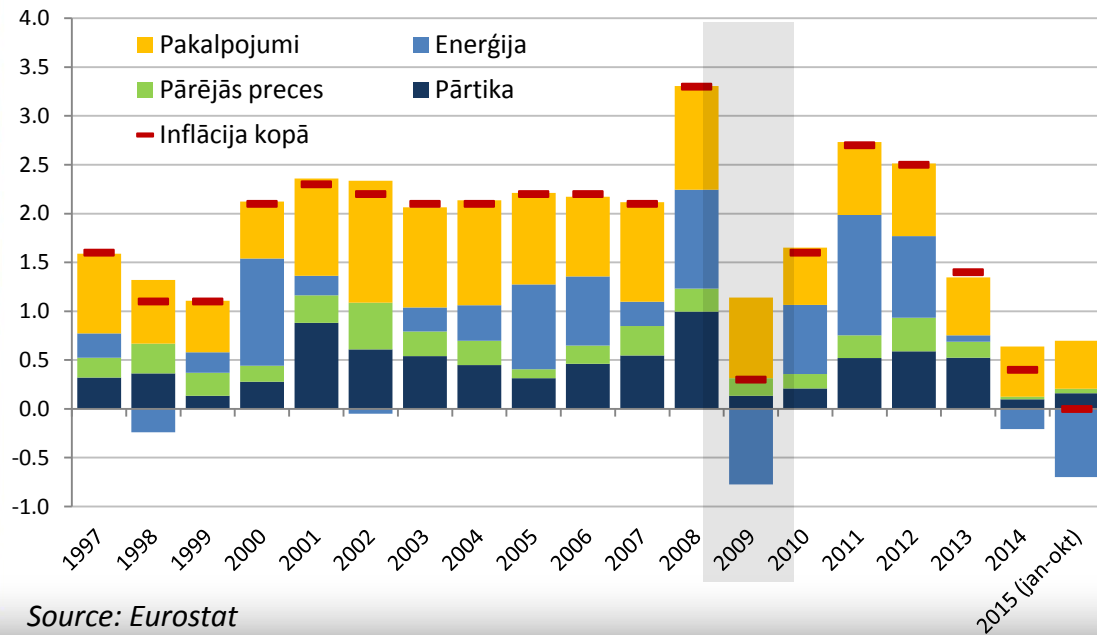
Inflācija, %, gada pārmaiņas

Source: Eurostat

Naftas cenu kritums ir būtiski mazinājis vidējo cenu kāpumu

Inflācija pa komponentēm, procentu punkti

Source: Eurostat

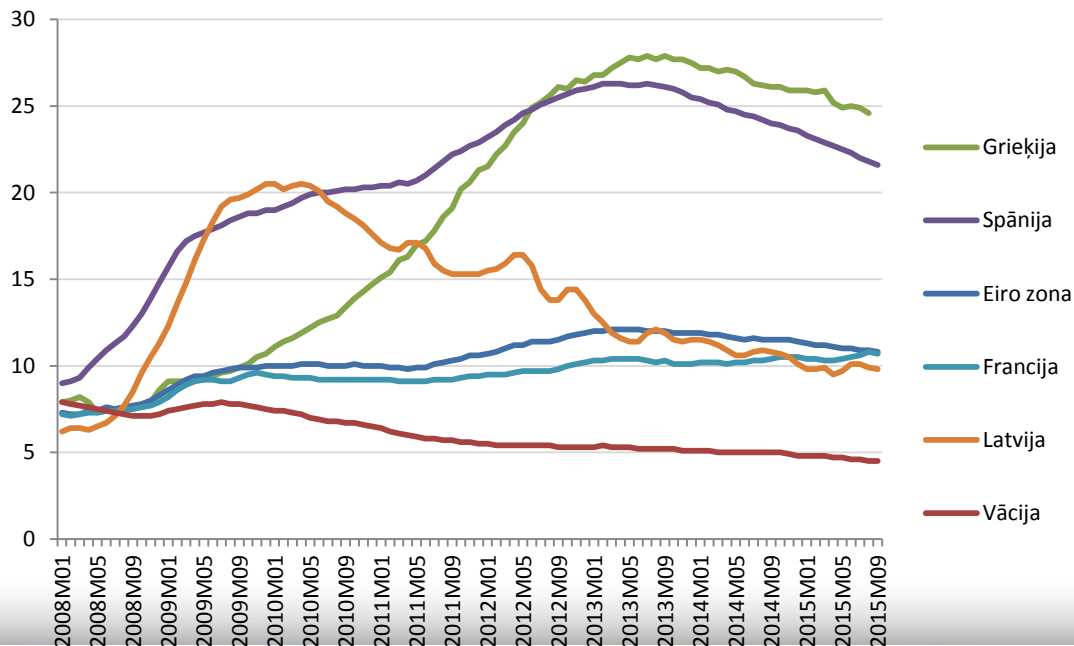

Bezdarba līmenis samazinās ļoti gausi

Bezdarba līmenis, % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem

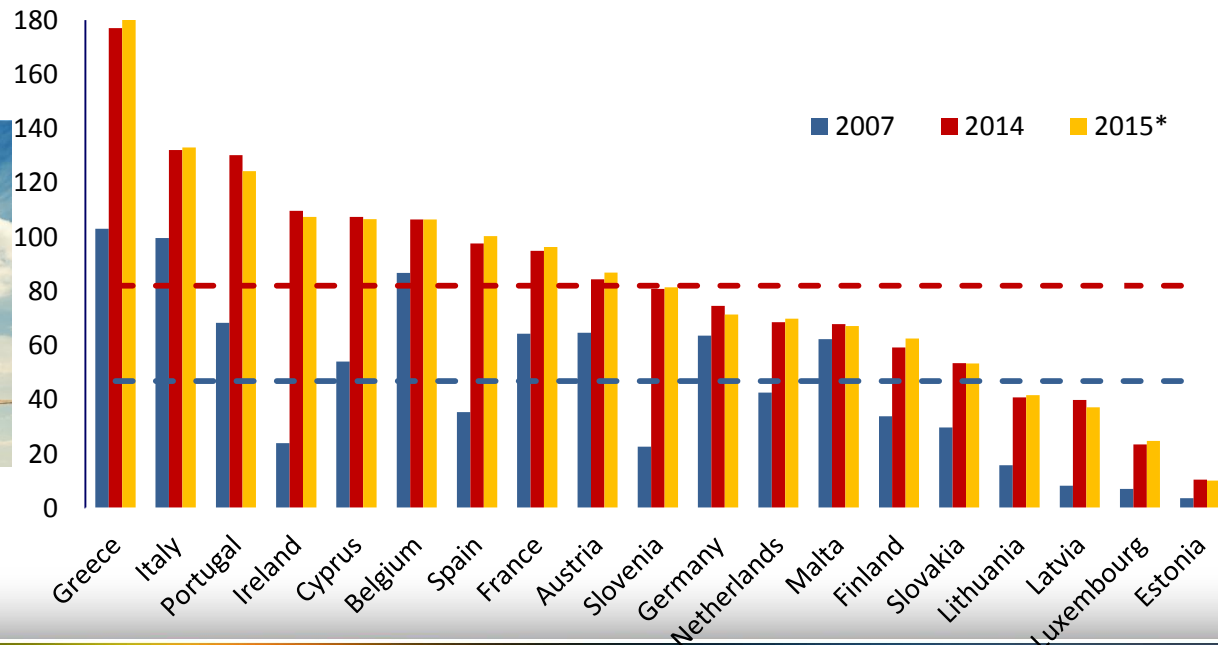

Avots: Eurostat

Parādu līmenis eiro zonā joprojām ir pārāk augsts

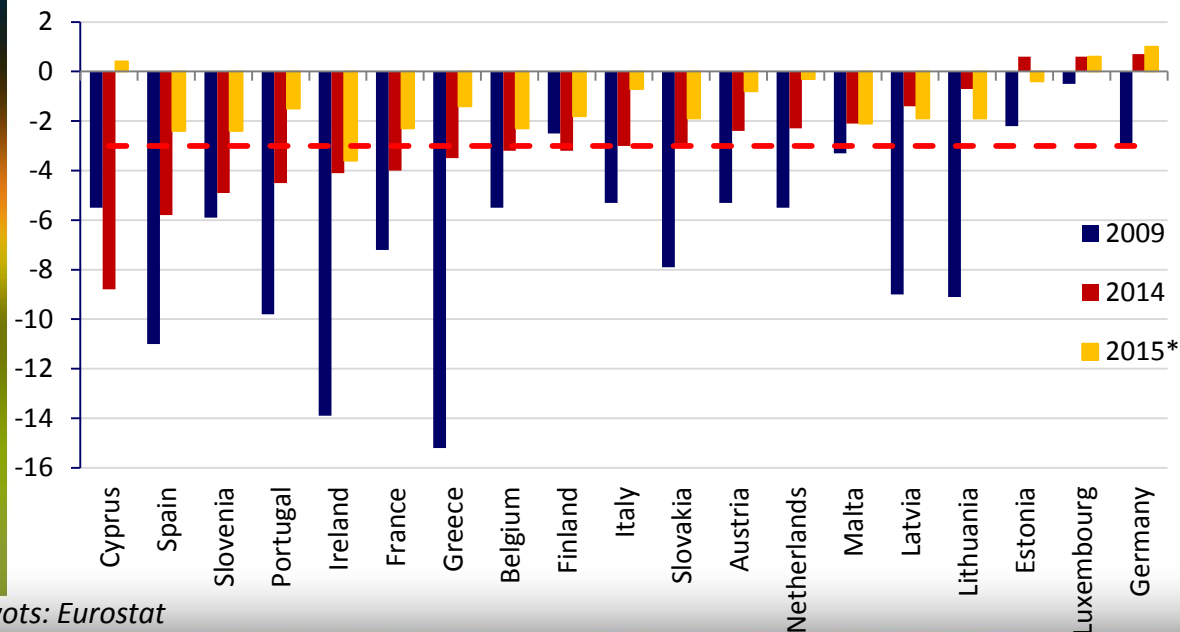
Valdības parāds, % no IKP

Avots: Eurostat

Fiskālā situācija ir būtiski uzlabojusies

Valsts budžeta pārpalikums/deficīts, % no IKP

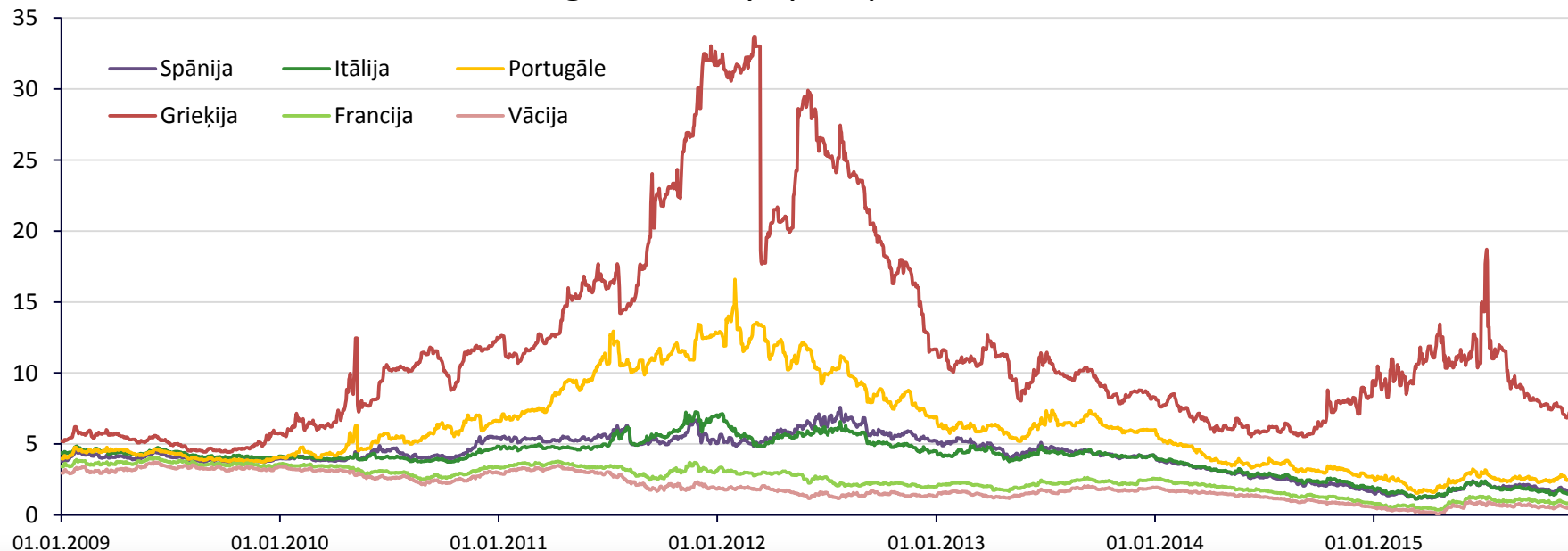

Avots: Eurostat

Valstu aizņēmumu risks eiro zonā ir būtiski mazinājies

Valdības 10 gadu vērtspapīru procentu likmes, %

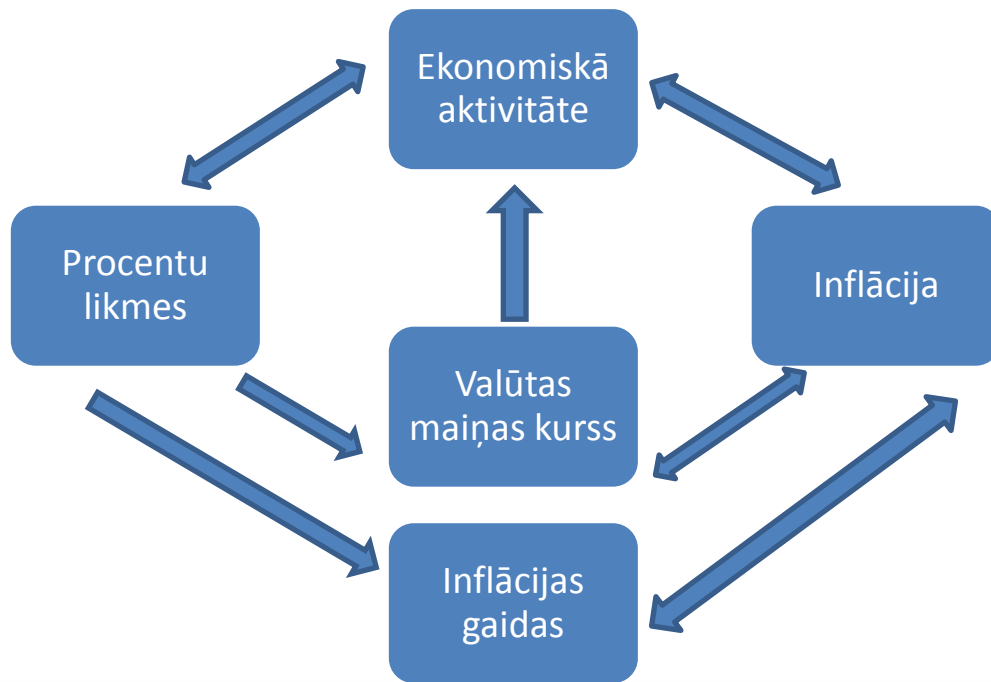

Avots: Bloomberg

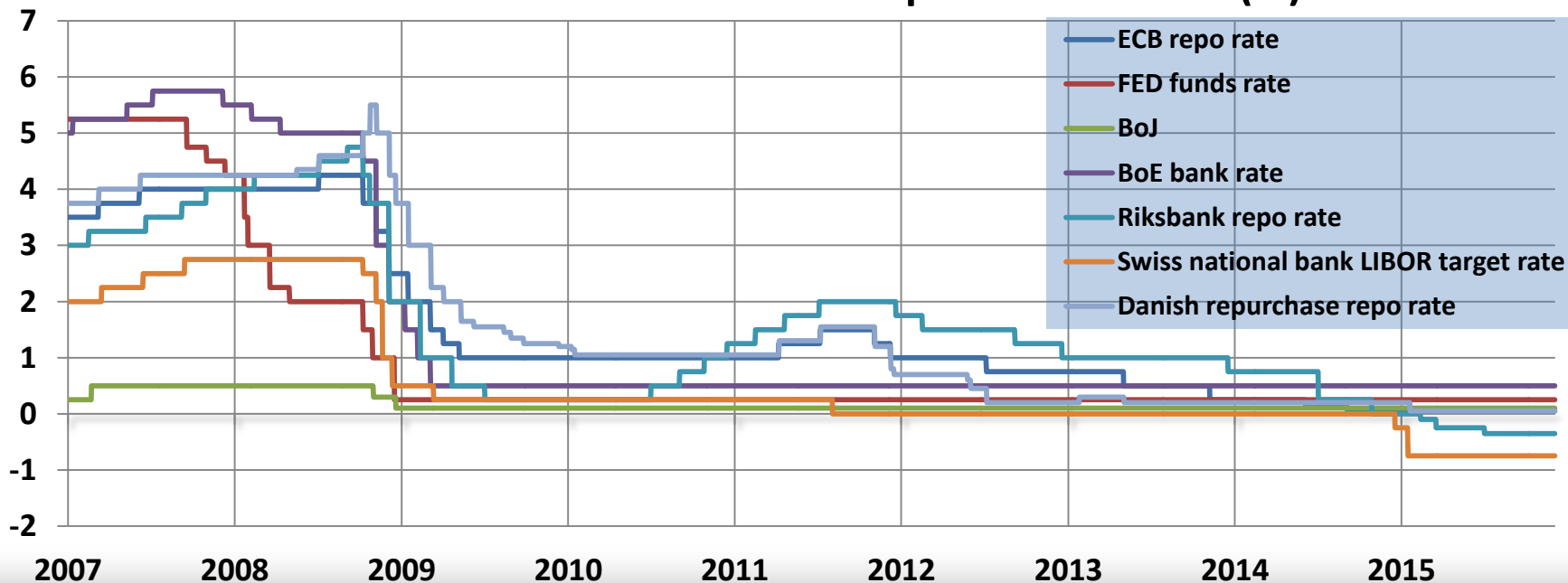
Monetārā Politika

Monetārā transmisija

Jau kopš 2009. gada pasaules lielākās centrālās bankas bāzes procentu likmes uztur tuvu pie nulles, citas jau negatīvā teritorijā

Lielāko centrālo banku bāzes procentu likmes (%)

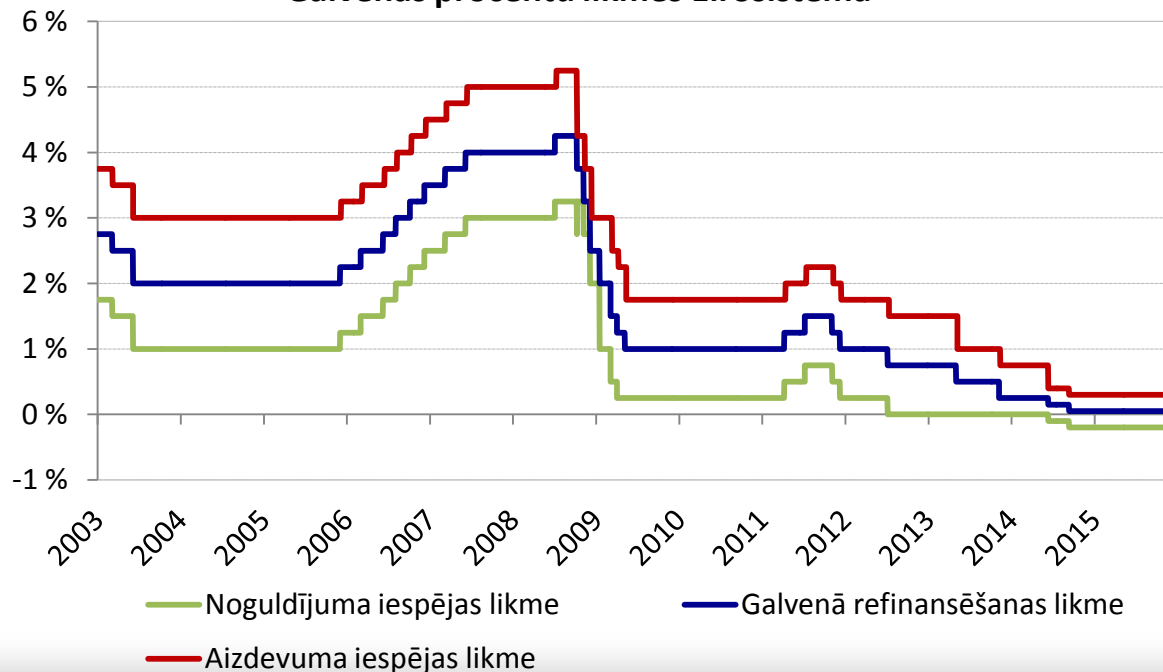
2014. gada 6. jūnijā ECB kļuva par pirmo vadošo centrālo banku, kas ieviesa negatīvas procentu likmes

- Stabilizēt cenu līmeni monetārajā savienībā
- Uzlabot transmisijas mehānismu
- Samazināt īstermiņa aizņēmumu procentu likmes eiro zonas starpbanku tirgū
- Stimulēt kreditēšanas attīstību

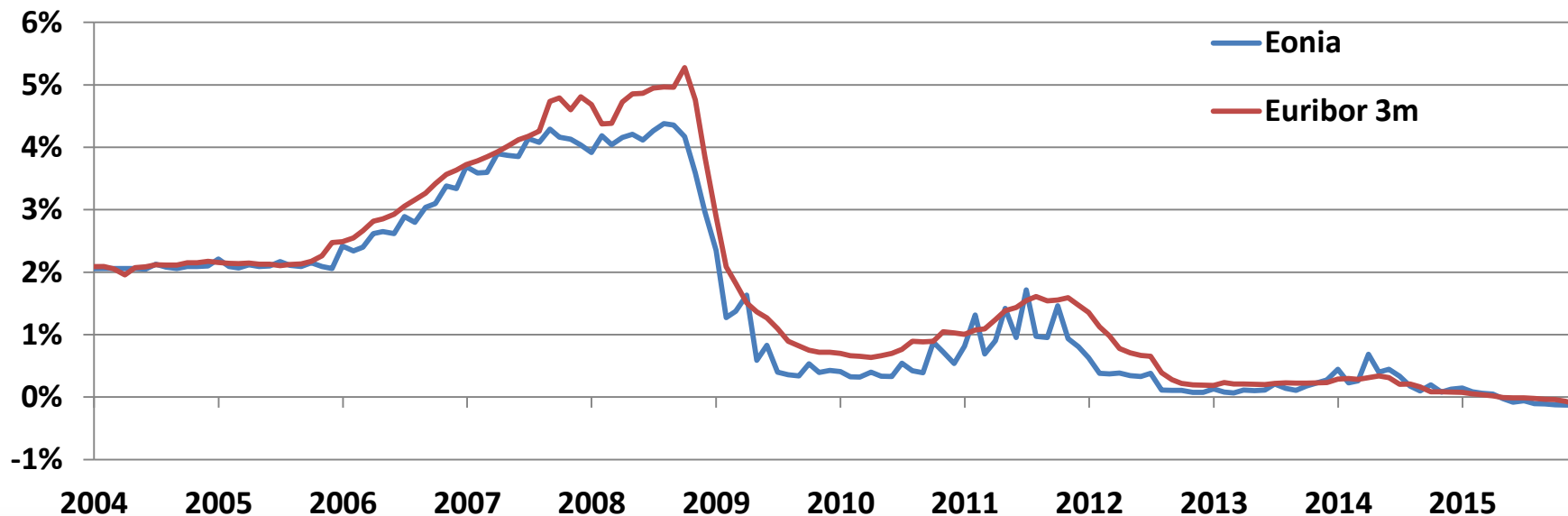
Avots: ECB

Galvenās procentu likmes Eirosistēmā

ECB stimulējošās monetārās politikas rezultātā naudas tirgus likmes Eirozonā ir nokritušās līdz vēsturiski zemākajiem līmeņiem

Eirosistēmas naudas tirgus procentu likmes (%)

Avots: Bloomberg

Papildus procentu likmju samazināšanai ECB nolēma īstenot nestandarta monetārās stimulēšanas programmas

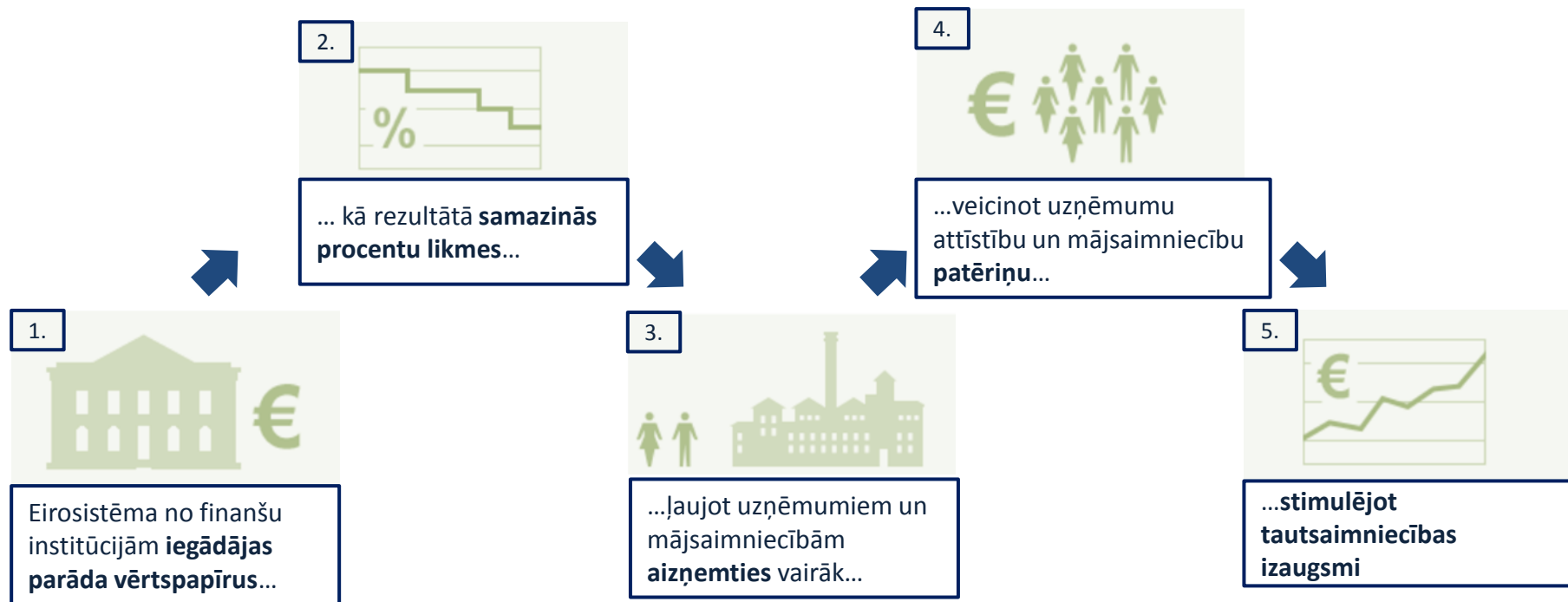
- ECB:
- samazina galvenās procentu likmes
 - paziņo par papildus monetāro stimulu ieviešanu

▲ paziņo
▲ uzsāk

Avots: ECB

Kā paplašinātā aktīvu pirkšanas programma (PAPP) strādās?

Avots: ECB, BBC

40

Ko paplašināto aktīvu pirkšanas programma (PAPP/EAPP) ietvers?

PAPP/EAPP *(expanded asset purchase program)*

- EUR 60 mljrd / mēn.
- 2015.03 – 2017. 03 vai līdz brīdim, kad ECB vērojama noturīga inflācijas līmeņa tuvināšanās 2%
- kopā programmā ~ EUR **1.14 trilj.**

CBPP3

(covered bond purchase program)

nodrošinātās obligācijas

sākums: 2014.09,
līdz šim iegādāti aktīvi EUR138
mljrd. vērtībā

ABSPP

(asset-backed securities purchase program)

ar aktīviem nodrošinātas obligācijas

sākums: 2014.10,
līdz šim iegādāti aktīvi EUR 15 mljrd.
vērtībā

PSPP

(public sector purchase program)

eiro zonas valstu un pašvaldību valdību
obligācijas, Eiropas starpvalstu institūciju
parāda vērtspapīri

sākums: 2015.03,
līdz šim iegādāti aktīvi EUR 446
mljrd. vērtībā

PSPP: svarīgākie elementi

Ierobežojumi

- aktīvu iegāde otrreizējā tirgū
- 33% limits vienai emisijai
- 33% limits vienam emitentam
- atlikušais dzēšanas termiņš 2–30 gadi
- Vērtspapīri atbilst ECB standarta operācijām noteiktajiem kritērijiem un kredītreitingam

Iegādes

- katras valsts NCB pirks attiecīgās valsts valdības obligācijas, atbilstoši ECB kapitāla atslēgai
- ja vietējā tirgus apjomi nebūs pietiekami, NCB iegādāsies Eiropas aģentūru vērtspapīrus

Avots: ECB

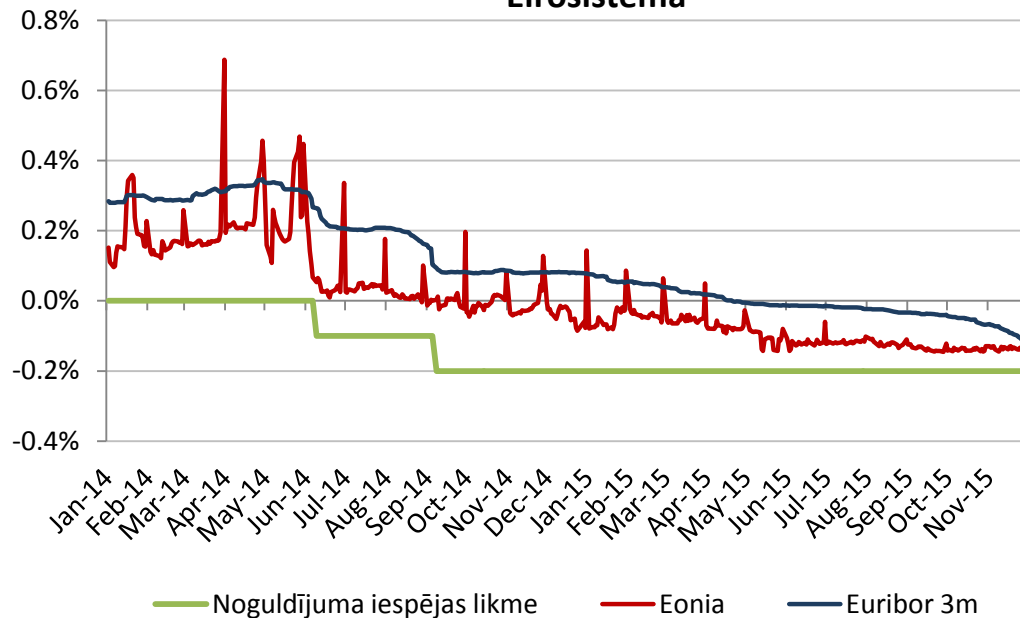

ECB monetārās politikas lēmumu ietekme

Negatīvas procentu likmes

- Kredītiestādēm jāmaksā par brīvajiem naudas līdzekļiem (kas pārsniedz minimālo obligāto rezervju prasības)
- Starpbanku darījumu likmes samazinās, kļūst pat negatīvas => bankas aizdod vairāk nekā saņem atpakaļ

Noguldījuma iespējas likme un naudas tirgus likmes
Eirosistēmā

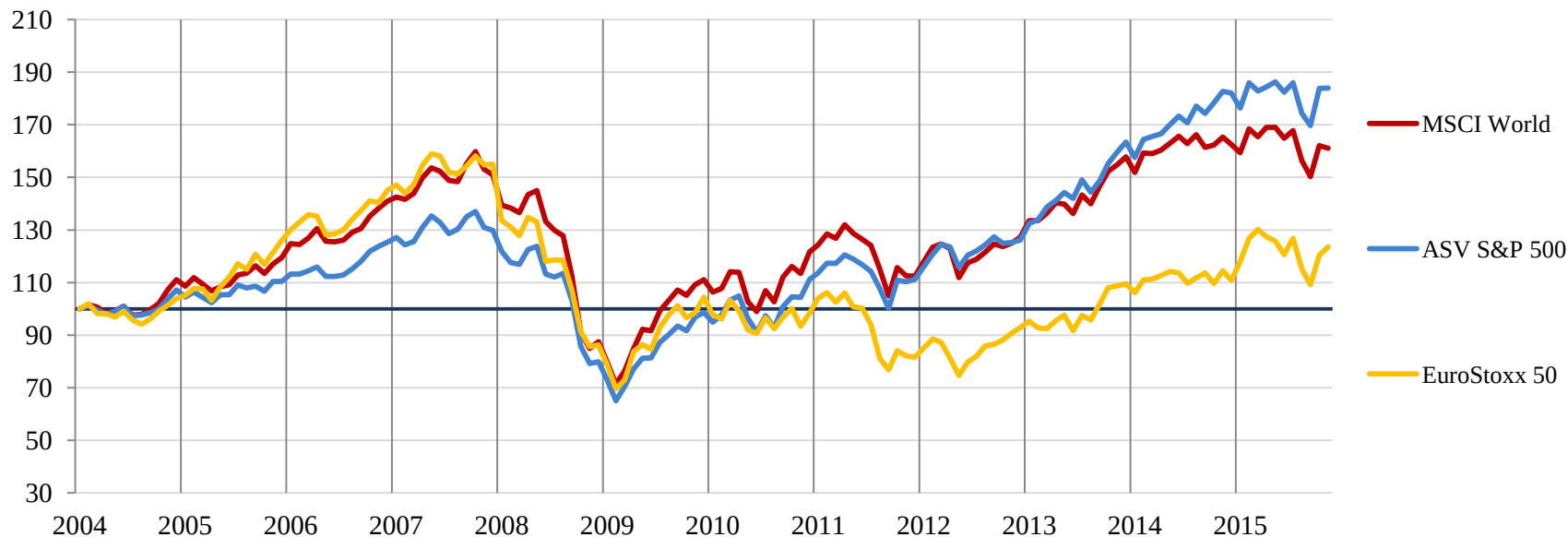

Avots: ECB

44

Pēc vājas izaugsmes 2011 -2012 gadā, 2013. un 2014.g Eiropas akciju tirgi piedzīvoja strauju izaugsmi; 2015. g svārstības tirgū

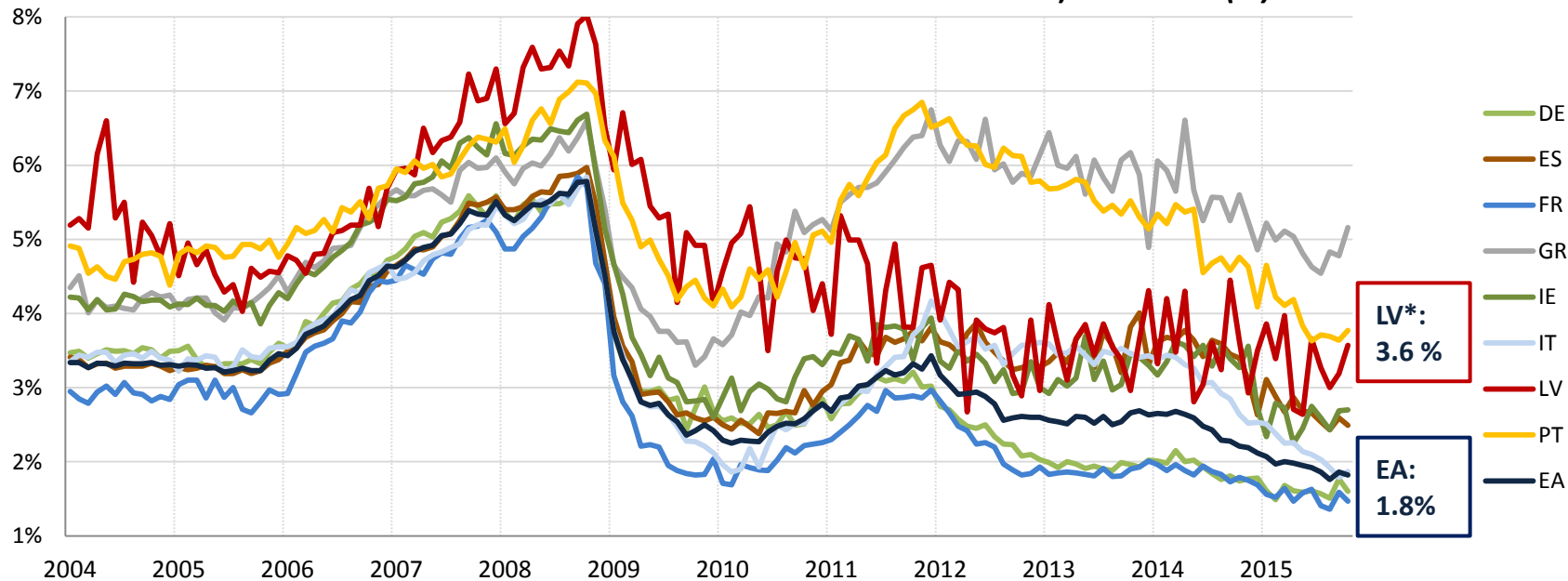
ASV, Eiropas un pasaules akciju tirgus indeksi (Indekss: 01.01.2004=100)

Avots: Bloomberg, LB aprēķini

Kredītiestāžu aizdevumu likmes uzņēmumiem ir ievērojami samazinājušās

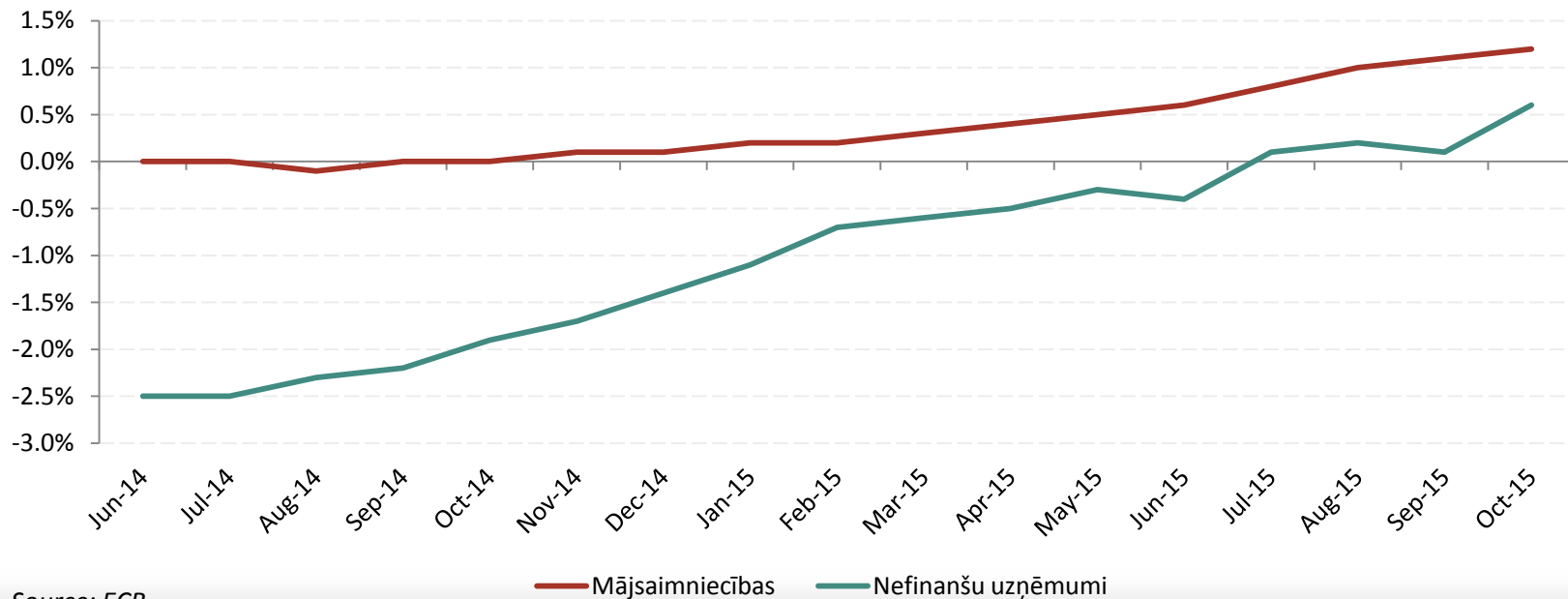
Kredītiestāžu aizdevumu likmes nefinanšu uzņēmumiem (%)

Avots: ECB, Ar likmes fiksācijas termiņu līdz vienam gadam

Aizdevumu pieauguma tempi uzlabojas

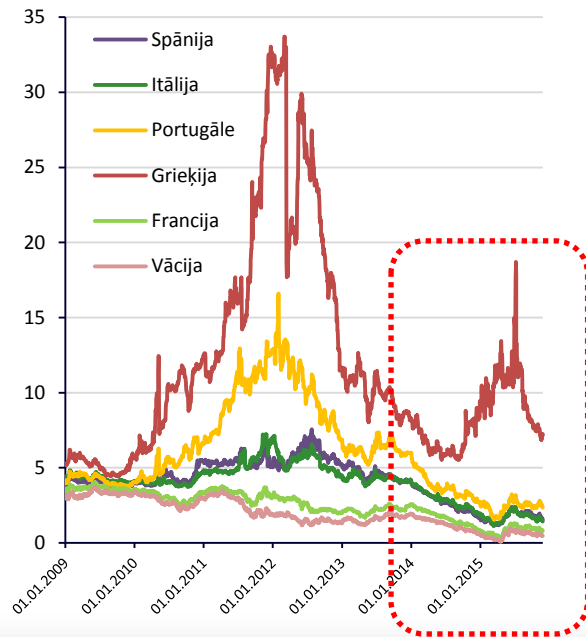
MFI aizdevumi mājsaimniecībām un nefinanšu uzņēmumiem (g/g, %, s.i.)

Source: ECB

PAPP uztur valstīm labvēlīgus aizņemšanās nosacījumus

Valdības 10 gadu vērtspapīru procentu likmes, %

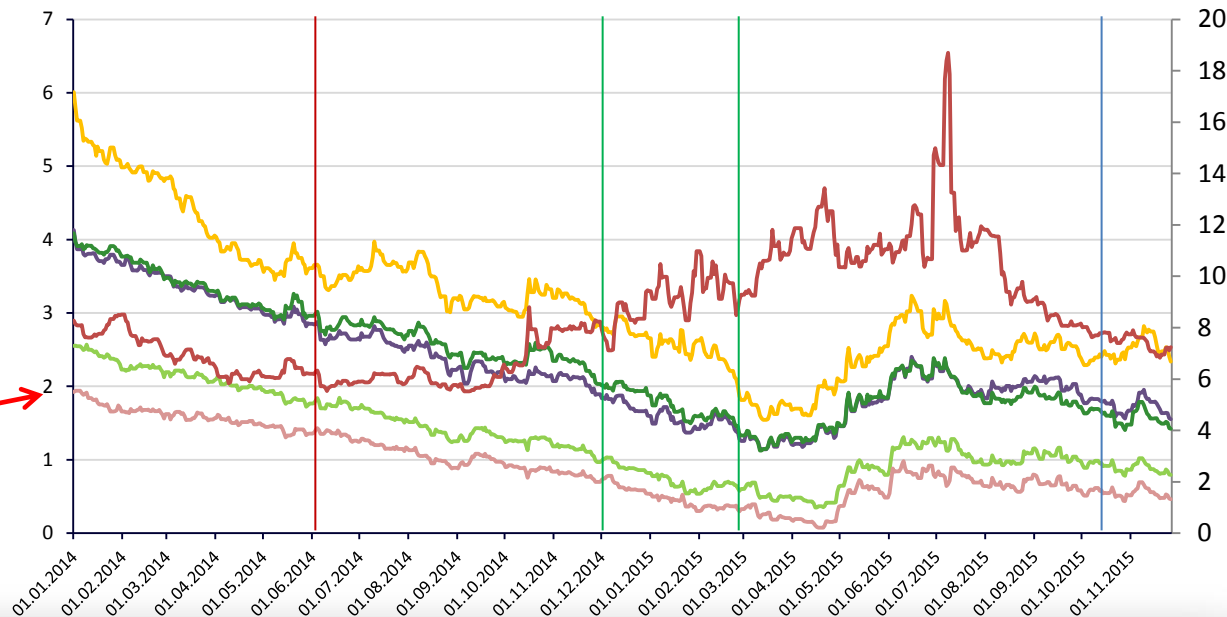

Avots: Bloomberg

ECB samazina likmes
un paziņo par papildu
monetārajiem
pasākumiem

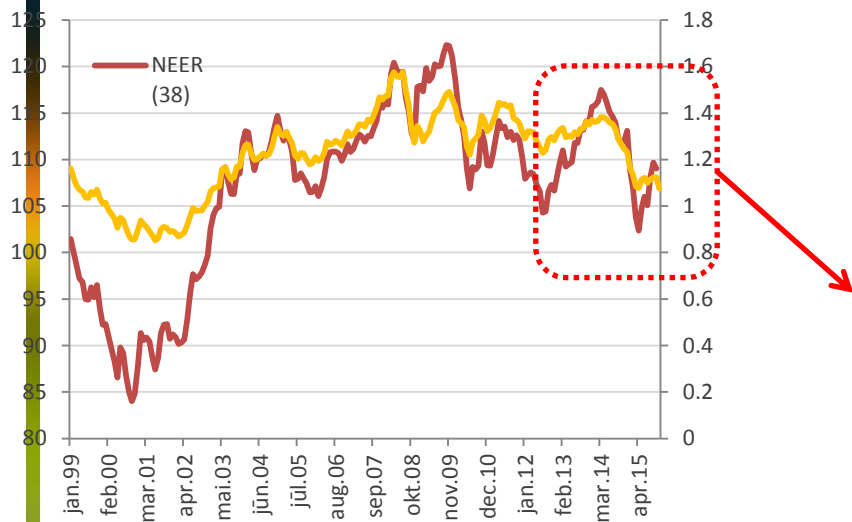
ECB paziņo un sāk
Paplašināto aktīvu
pirkšanas programmu

ECB paziņo par
iespējamiem jauniem mon
politikas pasākumiem
decembrī

Monetārās politikas lēmumu ietekmē eiro kursa vērtība samazinājusies

Eiro valūtas kursa svārstības pret USD un 38 galveno tirdzniecības partnervalstību valūtām (NEER 99Q1=100)

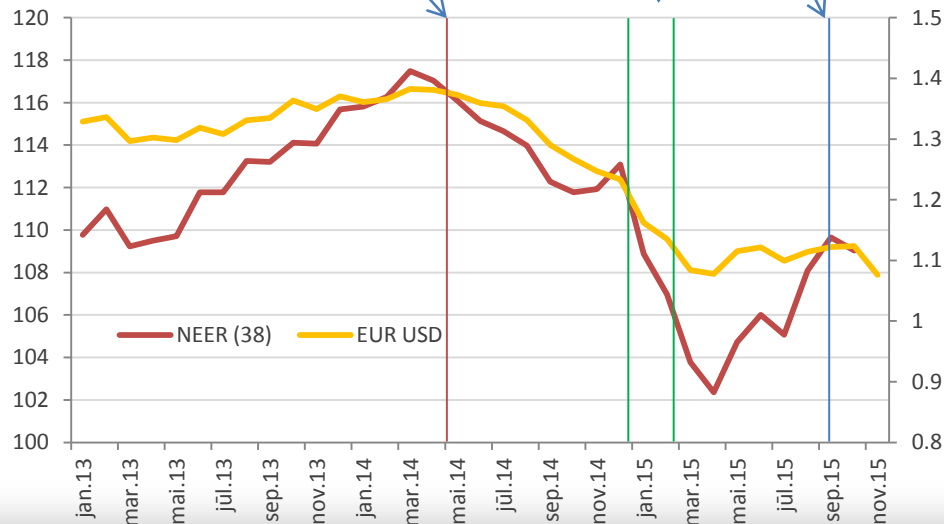

Avots: Bloomberg

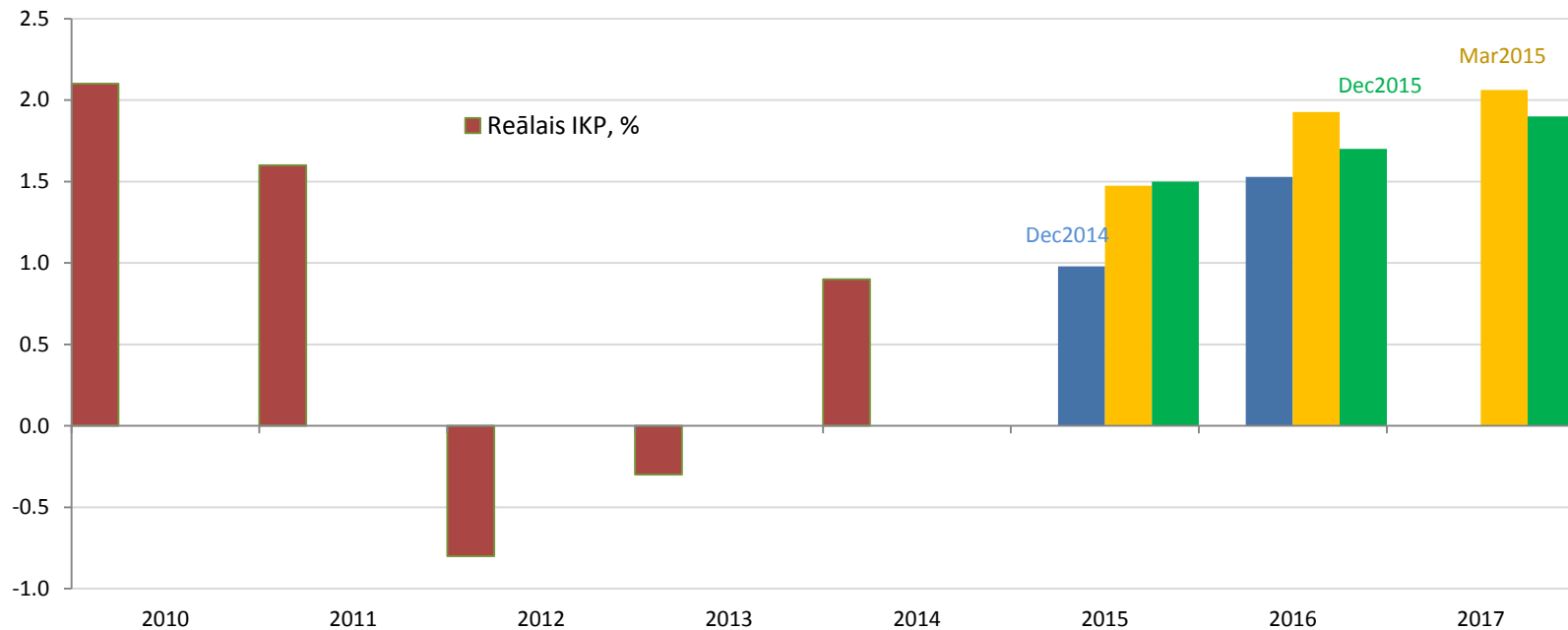
ECB samazina likmes un paziņo par papildu monetārajiem pasākumiem

ECB paziņo un sāk Paplašināto aktīvu pirkšanas programmu

ECB paziņo par iespējamajiem jauniem monetārajiem pasākumiem decembrī

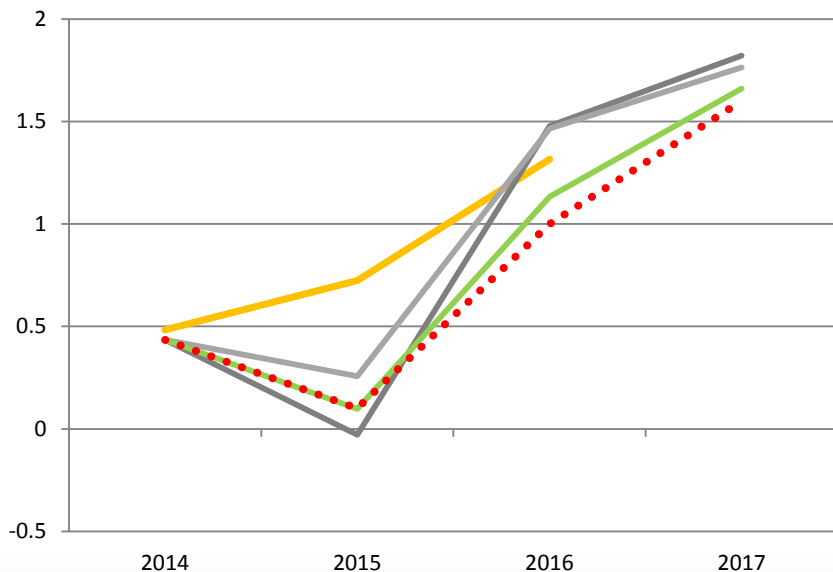

Eiro zonas izaugsmes prognozes šobrīd augstākas nekā pirms PAPP paziņošanas

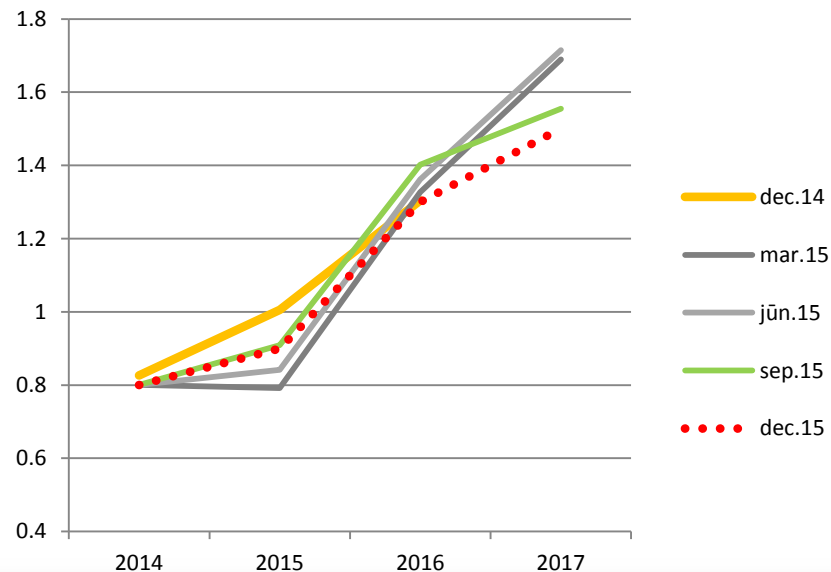

Inflācijas prognozes pasliktinājušās. Tomēr tas galvenokārt enerģijas cenu krituma ietekmē

Inflācijas prognozes %

Pamatinflācijas prognozes, %

Source: ECB

STUDENTU ZINĀTNISKI PĒTNIECISKO DARBU KONKURSS

Konkursa mērķis: veicināt Latvijas tautsaimniecības makroekonomisko problēmu apzināšanu un analīzi un stimulēt augstāko mācību iestāžu studentu pētnieciskās domas attīstību.

Tēmas: piedāvāts plašs makroekonomisko tēmu loks, kas aplūkojamas Latvijas, Baltijas valstu vai eiro zonas tautsaimniecības kontekstā.

Darbu iesniegšana:

Bankā no 2016. gada 16. maija līdz 27. maijam.

Naudas balvas:

I vieta – 2000 eiro;
divas II vietas – 1 250 eiro katram;
trīs III vietas – 700 eiro katram.

Viss par aktuālo Latvijas tautsaimniecībā un
eirozonā vienuviet:
www.makroekonomika.lv

- Aktuālie dati, to analīze
- Ekonomistu viedoklis
- Pētījumi
- Arī izcilāko studentu zinātniskie darbi un šī lekcija 😊

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Diskusija

Aptaujas anketa